

MODÜL 1

FARKLILAŞTIRILMIŞ ÖĞRETİM YAKLAŞIMI

Farklılaştırılmış Öğretim

bir araç, bir tutum, bir yaklaşım, bir felsefe, bir program uyarlama stratejisi, bir organizasyon stratejisi veya bir sınıf yönetimi modeli olarak ifade edilmekte ve öğretim stratejilerinin çeşitliliği aracılığıyla öğrencilerin çeşitliliğine yanıt vermek anlamına gelir.

Farklılaştırılmış Öğretim neden Önemlidir?

- ✓ *öğrenciler sınıfa çok çeşitli bireysel farklılıklarla girerler. Bu noktada öğretmenlerin sınıflarındaki mevcut bireysel öğrenme ihtiyaçlarını karşılamamanın bir aracı olarak farklılaştırılmış öğretim yaklaşımını anlamaları çok önemlidir.*
- ✓ *Farklılaştırılmış öğretim, öğrencilerin öğrenme geçmişlerini, hazırbulunuşluk düzeylerini, ilgi alanlarını ve öğrenme profillerini derslere dâhil ederek birçok öğrenci için aktif öğrenme fırsatlarını artırır.*

Farklılaştırılmış Öğretim Yaklaşımı neye dayanır?

- *Piaget'in bilişsel gelişim kuramına,*
- *Vygotsky'nin yakınsal gelişim alanına*
- *Gardner'ın çoklu zekâ kuramına, beyin temelli öğretim araştırmalarına ve öğrenme stillerine*
- ❖ *Öğrencilerin art arda zihinsel temsillerin parçalanması ve yeniden yapılandırılması yoluyla nasıl öğrendiklerini ortaya çıkaran ilk kişi Jean Piaget'tir*
- Piaget'e göre çocuk, dünya üzerinde hareket ederek ve dünyaya ilişkin yaptığı kavramsallaştırmaları birbirine bağlayarak öğrenir.*
- ❖ *Farklılaştırılmış öğretimin teorik çerçevesini oluşturan kişi Vygotsky'dir.*

Vygotsky'nin odaklandığı yakınsal gelişim alanında, Piagetçi anlayış atıfta bulunmaktadır.

❖ **Farklılaştırılmış öğretim**

1. *Gardner'ın çoklu zekâ teorisinden*
2. *Bloom'un taksonomisinden ilham almaktadır*

- ❖ *Vygotsky yakınsal gelişim alanını çocuğun bağımsız çalışması ile bir yetişkin veya akranlarıyla yapabileceği potansiyel gelişim seviyesi arasındaki mesafe olarak açıklar.*

Vygotsky'nin Sosyal Gelişim Yapılandırmacı Öğrenme Teorisinin İlkeleri:

- *Öğretmenden öğrenciye, öğrenciden öğretmene doğru iki taraflı öğrenmeyi teşvik eden sosyal etkileşimler önem taşımaktadır.*
- *Öğrenme sürecinde bireyin kendisinden daha bilgili birine (öğretmen, koç veya akıl hocası) ihtiyacı var.*

- Öğrenciler kendilerinin bir görev üzerinde çalıştıklarında daha etkili bir şekilde öğrenirler.

Bloom'un taksonomisi (altı üst düşünme becerisi):

- *Hatırlama, Kavrama, Uygulama, Analiz, Sentez, Değerlendirme*

Farklaştırılmış Öğretim Yaklaşımının Temel İlkeleri

1. Güçlü bir sınıf topluluğu grup üyelerinin öğrenmesini destekler.
2. Nitelikli öğretim programı her sınıfa özeldir.
3. Öğrenciler için ulaşılabilir görevler, grup içerisindeki bireysel farklılıkları dengeler ve tüm öğrencilerin kapasitesine saygı gösterir.
4. Tüm öğrenciler için yüksek öğrenme hedefleri içerir.
5. Süreç içerisinde devam eden değerlendirme duyarlı öğretim hakkında bilgi verir.
6. Bireysel ihtiyaçlar için tasarlanmış görevler ve akranlarıyla çalışmaları gereken zamanlar vardır.
7. Esnek sınıf yönetimi, bir sınıftaki tüm öğrenciler için farklılaştırma ve etkili öğrenme içingerekli yapı ve açıklık dengesini sağlar.

Tomlinson farklılaştırılmış öğretimi nasıl tanımlıyor?

Hazırbulunuşluk düzeyleri, ilgi alanları ve öğrenme profillerindeki farklılıklara odaklanıldığında öğrencilerin eniyi öğrendiği öncülüne dayanan bir öğretim felsefesi olarak tanımlamaktadır.
öğrenme deneyimini sosyal ve işbirlikçi bir süreç olarak görür ve sınıfta olanların sorumluluğunu önce öğretmene, sonra da öğrenciye yüklemektedir.

“Neden farklılaştırılmış öğretim?” Tomlinson şöyle açıklıyor:

- ❖ Öğretmenler sınıfta bir iş birliği atmosferi oluşturur ve sınıfı destekler.
- ❖ Zamanı ve kaynakları esnek ve yaratıcı bir şekilde kullanabilirler.
- ❖ Tüm öğrencilerin başarılı olabileceği bir ortam sağlarlar.
- ❖ öğrenciler hazırbulunuşluk, ilgi alanları ve öğrenme profillerine göre farklılaşırlar.
- ❖ öğretmen, sınıftaki her öğrencinin öğrenme potansiyelini en üst düzeye çıkarmayı hedefler.
- ❖ öğretmenin öğrenme ortamındaki farklı öğrenme stillerini destekler.
- ❖ öğrenci farklılıklarını dikkate alarak öğrenmenin içeriğini ve sürecini planlar.
- ❖ Grup öğrenimini teşvik eder ve bireysel ya da bağımsız öğrenme için fırsatlar oluşturur.

Farklaştırılmış Öğretimin Temel Öğeleri nelerdir?

Geçmiş deneyimleri, kültür, dil, cinsiyet, ilgi alanları, hazırbulunuşlukları, öğrenme biçimleri, öğrenme hızları ile güven, bağımsızlık özellikleri.

Ne / Nasıl Farklaştırılıyor?

- ❖ Farklaştırmanın amacı, tüm öğrencileri seviyelerinin en üst düzeyine çıkarmaktır.
- ❖ Farklaştırılmış bir sınıf ortamında öğretim süreci, **zekâ alanlarına** göre şekillendirilir.
- ❖ Farklaştırmanın uzun vadeli hedefi ise yaşam boyu öğrenmeyi geliştirmektir.

- ❖ öğretmenler, bireysel farklılıkların öğrencilerini nasıl etkilediğine dair bir anlayış geliştirmek için sürekli değerlendirmeden faydalanırlar.

Öğrencilerin bireysel farklılıklarının üç alanı

- **Hazırbulunuşluk:** öğrencinin belirli bir öğrenme alanıyla ilgili mevcut bilgi, anlayış ve beceri düzeyini ifade eder.
- **İlgi:** bireyin kendisi için önemli olduğunu düşündüğü bir konuya odaklanmasına neden olan bir duyguyu ifade eder.
- **Öğrenme profilleri:** bireyin nasıl öğrendiği ile ilgilidir ve zekâ tercihleri, cinsiyet, kültür veya öğrenme stilleri gibi unsurlardan etkilenir.

Farklaştırılmış Öğretimde Kullanılan Yöntem ve Teknikler

1. **İstasyonlar:** Öğrencilerin eş zamanlı olarak çeşitli öğrenme aktivitelerini gerçekleştirebilecekleri merkezlerdir.
2. **Merkezler:** Kısmen istasyonlara benzemektedir. İstasyonlarda olduğu gibi merkezlerde aynı ortamda yer alır. Fakat merkezlerde aynı konunun farklı yollarla öğrenilmesi amaçlanır. Bu da istasyondan ayrılan yönüdür.
  - **Deney Merkezi:** öğrencilerden konuya uygun olan deneysel etkinlikleri yapmalarını ister.
  - **Eğitsel Oyun Hazırlama Merkezi:** öğrenciler konuyla ilgili bir oyun planlaması yapar. **Soruşturma Merkezi:** öğrenciler hep birlikte bir şarkı söyler. Öğretmen onlara bir araştırma sorusu sorar.
3. **Öğrenme Ajandaları:** Ajandalar stratejisi, her öğrenci için farklı görevlerin verildiği bir uygulamadır. Bu uygulamada her öğrencinin bir ajandası bulunur.
4. **Karmaşık Öğretim:** Her türlü zekâ, malzeme, stil, içerik vb. özelliklerden faydalanan küçük grup uygulamasıdır. Öğretmen öğrencilere çalışma hakkında açık uçlu sorular sorar, öğrencilerin düşüncelerini derinleştirir ve anlamalarını kolaylaştırır.
5. **Yörüngenin Çalışmaları:** Yörüngenin uygulaması, proje yönteminin bireysel uygulanan şekli olarak tanımlanabilir. Yörüngenin çalışmaları derse destek amacıyla kullanılabilir. Konu seçimi ve sunumun nasıl yapılacağı konusunda karar öğrencilere aittir. Öğrenci proje konusunu -mevcut ünitelerden olmak kaydıyla- kendisi seçer. **Proje süresi 3-6 hafta olarak belirlenir.**
6. **Giriş Noktaları:** Giriş noktaları, üstbilişsel öğrenme kuramlarına dayanmaktadır. Öğrenci, bir giriş noktasında konuyu okuyarak başlarken bir diğerinde bir film izleyerek veya drama yaparak başlayabilir.
7. **Öğrenme Sözleşmesi:** Öğrencilerin eğitim sürecine aktif olarak katılmalarını artırmak, onlara bağımsız çalışma alışkanlığı kazandırmak ve kendi öğrenmelerinden sorumlu olmalarını sağlamak amacıyla kullanılan bir stratejidir. öğretmenin kendileri için neyin iyi olduğunu düşündüğü ve planladığı bir çalışmada aktif rol alan öğrencidir.
8. **Katlı Öğretim:** Katlı öğretim; öğrencilerin hazırbulunuşluk, öğrenme hızları, ilgileri, bilişsel yetenekleri ve öğrenme stillerindeki bireysel farklılaşmanın öğretim ortamında meydana getireceği olumsuzluğu gidermek amacıyla kullanılmaktadır. Bu yöntemde ödevler, köşeler, etkinlikler, deneyler, materyaller, değerlendirme; öğrencilerin ilgilerine, hazırbulunuşluklarına ve öğrenme profillerine göre farklılaştırılır
9. **Grup Araştırmaları:** Bu stratejide öğretmen öğrencilere konu seçimi konusunda rehberlik eder ve ilgi alanlarına

göre sınıfı gruplara ayırır. Daha sonra araştırmayı planlama, araştırmayı yürütme, bulguları sunma ve sonuçları hem bireysel hem de grup olarak değerlendirmede onlara yardımcı olur. Öğretmenin rolü, araştırma süresince grup üyelerine yol gösterme amacı ile grup üyelerinin araştırma süresince ulaşabilecekleri kaynaklarla ilgilifarkındalık kazanmalarını sağlamaktır

Farklaştırılmış Öğretimde Değerlendirme Teknikleri

~ Farklaştırılmış öğretimde öğrencilerin değerlendirilmesi; öğretim öncesi, sırası ve sonu olmak üzere üç başlık altında özetlenebilir.

Öğretim Öncesinde Kullanılan değerlendirme Teknikler ←	Öğretim Sürecinde Kullanılan Değerlendirme Teknikleri ↓	Öğretim Sonrasında Kullanılan Değerlendirme Teknikleri →
<ul style="list-style-type: none"> • Köşe Kapmaca • Kutu Yapma • Evet-Hayır Kartları: 	<ul style="list-style-type: none"> • Parmakla İşaretleme • Yumruk Yapma • Gerçekle Yüzleşme 	<ul style="list-style-type: none"> • Sarmal Oluşturma • Simit Tekniği • Konuşma Halkası • Döngüsel Yansıma

Öğretim Öncesinde Kullanılan Teknikler

- **Köşe Kapmaca:** Tekniğin uygulanmasında ilk olarak sınıfın köşelerine üzerinde “neredeysse hiç”, “bazen”, “sıklıkla” ve “kesinlikle” ifadeleri yazan kartlar yerleştirilir.
- **Kutu Yapma:** Bu teknikte ilk olarak öğrenci bir kâğıda büyük bir kutu çizer, ardından bu kutunun içine küçük bir kutu çizer. Dıştaki kutuya “Ne biliyorum?” içteki kutuya ise “Ne bilmeliyim?” sorusunu yazar. Sonra da bu sorulara cevap arar.
- **Evet-Hayır Kartları:** Öğrenciler bir kart alarak bu kartın bir yüzüne “evet” diğer yüzüne “hayır” yazarlar. Öğretmen, soru sorduğu zaman bu kartlardan kendi durumlarına uygun olanı kaldırmalarını ister.

Öğretim Sürecinde Kullanılan Değerlendirme Teknikleri

1. **Parmakla İşaretleme:** Öğrencilerin başparmaklarını kullanarak öğrenmenin neresinde olduklarına ilişkin bildirim vermeleri sağlanır.
  - Başparmak yukarı doğru olduğunda, konu hakkında çok şey biliyorum,
  - Başparmak yana doğru olduğunda, konu hakkında biraz bilgim var,
  - Başparmak aşağıya doğru olduğunda, konu hakkında çok az bilgim var anlamındadır.
2. **Yumruk Yapma:** Bu teknik bir öz değerlendirme tekniği olarak kullanılabilir. Öğrenciler, öğrenmelerini derecelendirmek için bir elinin parmaklarını kullanırlar.
  - 5 parmak açık olduğunda: **Birisine açıklayabilecek kadar iyi biliyorum.**
  - 4 parmak açık olduğunda: **Yalnız başıma yapabilecek kadar biliyorum.**
  - 3 parmak açık olduğunda: **Biraz yardıma ihtiyacım var.**
  - 2 parmak açık olduğunda: **Daha fazla pratik yapmaya ihtiyacım var.**
  - 1 parmak açık olduğunda: **Henüz öğrenmenin başındayım.**
3. **Gerçekle Yüzleşme:** Bu teknikte öğrencilerden konuyla ilgili bilgi seviyelerini duygularıyla cevaplamaları istenir. Öğrencilere 3 adet kart dağıtılır. Bu kartlara mutlu, sakın veüzüntülü üç adet yüz resmi çizilir.

Öğretim Sonrasında Kullanılan Değerlendirme Teknikleri

→ **Sarmal Oluşturma:** Öğrencilere o günün öğrenme konusuna yönelik çeşitli sorular yöneltilir. Sorulan soruların cevaplarını öğrencilerin kâğıda yazmaları istenir. Sonrasında, öğrenciler bir daire oluşturur. Dairedeki her öğrenci dönüşümsel olarak söz hakkı alır ve kâğıdayazdıklarını okur.

→ **SimitTekniği:** Öğretmen tahtaya bir simit şekli çizer. Şeklin dış tarafına "öğreniyorum" ve iç tarafına "biliyorum" ifadeleri yazılır. Daha sonra öğrencilerden konu hakkındaki bilgilerini paylaşmaları istenir.

→ **Konuşma Halkası:** Bu teknikte öğrencilerden üçer kişilik gruplar oluşturulur. Öğrencilere A, B ve C isimleri verilir. A, belirlenen konu hakkında konuşmaya başlar ve kendisine işaret verilene kadar devam eder.

→ **Döngüsel Yansım:** Sınıfın farklı yerlerine üzerine konuların yazılı olduğu kâğıtlar asılır. Öğrenciler küçük gruplara ayrılarak köşelere giderler ve burada bulunan kâğıtlara konu hakkındaki düşüncelerini yazarlar. Gruplar kendilerine verilen işaretle bir sonraki konunun yer aldığı bölüme giderler.

→ **Portfolyo:** Portfolyolar, hedeflenen kavram ve becerilerin uygulanması ve anlaşılmasının kanıtını destekleyen ölçütlere dayalı çok özel amaçlarla öğrenci çalışmalarının bir araya getirilmesidir.

E-portfolyo: öğrencilerin çalışmalarını, projelerini, raporlarını ve hedeflere ulaşma yollarını gösterdiği; diğer belgeleri sergileyebildiği, dijital bir koleksiyondur. Dört aşaması vardır.

- ~ 1. aşaması **ürünlerin toplanması** aşamasıdır.
- ~ 2. aşaması **ürünlerin seçimidir.**
- ~ 3. aşaması **ürünün parçanın niçin ve hangi kriterlere göre seçildiği**
- ~ 4. aşaması **karar verme aşamasıdır.** Bir dahaki sefer ne yapacaklarına karar verirler.

FARKLILAŞTIRMANIN TEMEL ÖGELERİ

İçerik-süreç-ürün-öğrenme ortamı

İÇERİK, öğretim sürecinin “girdisi”dir. İçerik, öğretim sürecinin “girdisi”dir. Bu girdi, öğretilmesi beklenen konuların bütünüdür. içeriğin belirlenmesindeki en önemli faktör öğretmendir.

SÜREC, öğrencilerin bilgiyi aktif olarak işleyip anlamlandırmaya çalışmalarıyla başlar. Bu da okulda genellikle “etkinlikler” yoluyla gerçekleştirilir.

ÜRÜN, öğrencilerin öğrenmelerinin hedeflendiği temel bilgi ve becerileri süreç içerisinde öğrendiklerini, anladıklarını ve yapabildiklerini göstermenin yollarıdır. Başka bir deyişle ürün, öğrencinin bildiğini ortaya koymaya yönelik bireysel yorumudur.

ÖĞRENME ORTAMINI, öğrencilerin hem bireysel hem de bir bütün olarak bir arada çalışmalarını sağlayan görünür veya görünmez bütün etmenler açısından düşünmek yararlı görülmektedir.

FARKLILAŞTIRILMIŞ BİR ÖĞRENME ORTAMININ ÖZELLİKLERİ

- Öğretmen, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve fiziksel ihtiyaçlarına uyum sağlaması
- Öğrenciler kendilerini güvende hissederler.
- Öğretmen, öğrenci farklılıklarına saygı duyar ve onları destekler.
- Bireysel farklılıklar doğal ve olumlu kabul edilir.
- Öğrenciler, birbirlerine saygı duyar ve birbirlerini destekler

- Öğretmen ve öğrenciler, sınıf işleyişi hakkında birlikte karar verirler.
- Sınıfın fiziksel düzenlemeleri esnekler.
- Öğretmenler öğrencilerin çeşitli öğrenme seçeneklerine erişimini destekler.

DERSİN İŞLEM BASAMAKLARI

Giriş: Öğretmen, çocuklara “Çocuklar, bildiğiniz gibi 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kapsamında farklı ülkelerden çok sayıda çocuk ülkemizi ziyarete geliyor. Sizlerden bugün bir grup öğrencinin yaşadığımız bölgeye geleceklerini hayal etmenizi istiyorum...”

Derse geçiş: Öğretmen “Bugün sizlerle ailemizdeki ve yakın çevremizdeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanıyacağız” diyerek derse başlar.

Gelişme: Öğretmen, derse girişteki örnekten yola çıkarak bölgenin yabancıarkadaşlara tanıtımı için tarımdan, turizmden, sanayiden, madencilikten ve hayvancılıktan yararlanılabileceğini söyler. Ardından etkileşimli harita üzerinde bölgedeki ekonomik faaliyetlere ilişkin bir sunum gerçekleştirir.

Farklaştırılmış Öğretimde Öğretmen Rollerini

Öğrenciler okula Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde ana hatlarıyla belirlediği hem bilişsel hemde duyuşsal ihtiyaçlarla gelirler. Öğretmenin kalitesinibelirleyen iki faktör vardır: **a) Felsefe(istek)** **b) beceri**

Öğretmenlerin öğrencilerine iletmeleri beklenen mesajlar:

Davet mesajı: Burada olmanızdan, sizi daha iyi tanıyacak olmaktan çok memnunum ve sınıfa önemli deneyimler ve özellikler getirdiğinizin farkındayım. Burayı sizin için değerli bir öğrenme ortamı yapmak için elimden geleni yapmak istiyorum.

Yatırım mesajı: Bu sınıfta ve dünyada önemli olduğunuzdan, olabildiğince hızlı ve çok büyümenize yardımcı olmak için çok çalışacağım.

Kalıcılık mesajı: Her zaman ilk denemenizde her şeyi doğru yapamayabilirsiniz. Bende sizin için ve sizinle birlikte başarınızı geliştirecek yaklaşımlar bulmak için çalışacağım. Sizden asla vazgeçmeyeceğim.

Fırsat mesajı: Gençsiniz ve dünyada var olan olasılıkları yeni öğreniyorsunuz. Kendinizi çeşitli ortamlarda, çeşitli rollerde ve çeşitli içeriklerle görmeniz için sizlere fırsatlar sunmak istiyorum. Bu, geleceğe hazırlanmanız ve sizin için var olan olasılıkları görüp heyecanlanmanız için bir fırsattır.

Düşünme mesajı: Sizi dinleyeceğim, sizden öğreneceğim, sizi sınıfımızda çalışırken gözlemleyeceğim, ilerlemenizi inceleyeceğim ve rehberliğinizi isteyeceğim. İşimi ve sizin için nasıl çalıştığımı mümkün olduğunca sık düşüneceğim.

Duygular ve Öğrenme

Zihin temelli eğitim için literatürde üç temel unsur vurgulanmaktadır.

- duygusal iklim
- ilişki (rahatlatılmış uyanıklık)
- karmaşık deneyimde öğretim(derinleştirme)

NOT: Ödül ve cezanın yaratıcılığı ve öğrenmeyi engeller, öz güdülenme şansını ve öğrenmeyi bir

ödül olarak görmeyi azaltır.

Ödülleri kullanmanın beş amacı:

- Tehdidi ortadan kaldırmak
- Güçlü bir olumlu iklim yaratmak
- Geri bildirim artırmak
- Hedefleri belirlemek
- Olumlu duyguları harekete geçirmek ve bunlara ilgi uyandırmaktır.

Farklaştırılmış Öğretimin Planlama aşamaları

Farklaştırılmış öğretimin planlanma aşamaları şu şekilde özetlenebilir

- ✓ İlk olarak dersin kazanımlarını göz önünde bulundurarak temel standartları belirlenir.
- ✓ İçeriği, bilgi ve becerileri bütüncül bir şekilde kazandıracak şekilde yapılandırılır.
- ✓ Öğrencilerin neyi bildikleri ve neleri öğrenmeleri gerektiği belirlenir. ünitelerden 1-2 hafta önce...
- ✓ Öğrencilerin öğrenmeleri gereken bilgi ve becerilerin ne olduğu belirlenir.
- ✓ Öğrencilerin bildiklerini göstermelerine fırsat sağlanır.

PROGRAM TÜRLERİ VE PROGRAM GELİŞTİRME

Eğitim Programının Tanımı

Eğitim programının temel sorunları üzerine değinen ve bu konuyla ilgili 1918 yılında ilk kitabı yazan **BOBBİT'tir.**

Bobbit, Eğitim Programı, Latince “yarış alanı” ve “yarış”. “çocuk ve gençlerin yetişkin yaşamında yapılması gereken şeyleri iyice yapabilme becerisi geliştirmek ve her açıdan yetişkinlerin olması gerektiği gibi olmak için yapmaları ve deneyimlemeleri gereken şeylerin toplamı”.

Tyler, geçmişte ya da şu andaki uygulamalar ile bilimsel ve kuramsal çalışmalardan elde edilen amaçlar doğrultusunda biçimlenmiş öğrenci yaşantılarının bütünü olarak tanımlamıştır.

English'e göre program, okul ya da okul sistemi içinde en azından öğretmenlerin öğrencilere öğretmesi gereken içeriği ve kullanabilecekleri yöntemleri içeren bir doküman ya da plandır.

Posner hem öğretmene hem de değerlendirme sürecine karar vermeye olanak sağlayan öğrenme ürünleri dizisi olarak ele alır.

Ornstein ve Hunkins ise kendine özgü temelleri, bilgi alanları, araştırma yaklaşımları, kuramları, ilkeleri ve uzmanları olan bir çalışma alanı olarak tanımlamışlardır.

Variş, (Eğitim programları alanının öncüsü) “Bir eğitim kurumunun, çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı millî eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetleri kapsar.”

Ertürk, Eğitim programı için “**yetişek**” kavramını kullanır. “Belli öğrencileri belli bir zaman süresi içinde yetiştirmeye yönelik düzenli eğitim durumlarının tümü.” olarak tanımlar.

Sönmez de “**yetişek**” kavramını kullanır. “Yetişekler, öğrencide gözlenmeye karar verilen hedef ve davranışları, onların içerikle bağlantısını, eğitim ve sınav durumlarını kapsar.”

Program kavramıyla ilgili görüşler;

- Siyasi bir araçtır. Bu görüşe göre eğitim programı dünyada topluma bağlılığı artırmaya çalışan bir araç olarak görülmektedir.
- Hizmet etmekte olduğu toplum ve kültürünün bir yansımasıdır.
- Toplumsal etkinliklerin bir sonucudur.
- Aralıksız çalışan bir yeniden düzenleme sürecidir.
- Ne öğrenildiğidir.
- Okulda alınan tüm derslerdir.
- Öğretme ve öğrenmeyi aydınlığa kavuşturan yapıdır.
- Öğretmen ve öğrencinin ellerinde hayat bulan bir varlıktır.
- Eğitimin kalbidir.
- Okullaşmanın özüdür ve okulun varoluş sebebidir.

PROGRAM TÜRLERİ

1. **Resmî program:** (Devlet eliyle yapılan)
2. **Uygulamadaki program:** (Öğretmen tarafından uygulanan)
3. **Test edilen program:**(öğrenilenlerin Test olarak uygulandığı) YGS-LGS gibi.
4. **Örtük program:** (gayri resmi uygulanan program) öğretmenin, okulun, toplumun norm ve değerlerini içerir.
5. **İhmal edilen program:**(uygulamaya konmayan, göz ardı edilen)
6. **Ekstra program:** (Gönüllülük esasına dayanır.) halkoyunları, sinema vs.
7. **Desteklenen program:** Programın desteklenmesi için sağlanan kaynakları (ders kitabı, ders saati, sınıf sayısı, derse ayrılan süre vb.) içeren bir program türüdür.
8. **Karşıt program:** Sönmez tarafından oluşturulan bu program, resmî programın hedeflerinin tam karşıtını savunan kişileri yetiştirmek üzere oluşturulan bir programdır.

Eğitim Programının Öğeleri

- Hedef
- İçerik
- öğretim-öğrenme süreci
- değerlendirme boyutları

Program geliştirme süreci aşamaları

1. **Planlama:** Programın planlanması, gerekli olacak unsurları, biçimleri belirler ve tüm etkinliğe ya da sürecekiş bakışı bir görünüm sağlar. Kimlerin, hangi amaçla yer alması gerektiğine karar verilmelidir. **Maslow:** “ Bireyleri güdüleyen en temel şey gereksinimlerdir ve dolayısıyla bu gereksinimler programların geliştirilmesi sürecine kaynaklık eder.”
2. **Tasarlama:** Tasarı eğitim programının öğelerini (hedef, içerik, öğrenme-öğretim süreci ve ölçme ve değerlendirme) kapsar. Çalışmanın neden yapıldığı, sürecin nasıl işleyeceği vb, sorular cevaplanır.
3. **Deneme:** Deneme uygulamasının nerede ve nasıl yapılacağına karar verilmesi. (Pilot bölge)
4. **Değerlendirme:** programın tüm öğeleri ve bu öğeler arasındaki ilişkiler değerlendirilir, uygulama süreci incelenir ve programın çeşitli açılardan (amaçlara ulaşma düzeyi, içeriğin uygunluğu vb.) uygunluğuna karar verilir.

Programa süreklilik kazandırma: Elde edilen verilerle program geliştirilir. Bu da araştırma-geliştirme çalışmaları ile mümkündür.

Program değerlendirmede değerlendiricinin yapması gerekenler

- **Değerlendirilecek programdaki olguya odaklanma:** Bu süreçte değerlendirmecinin neyin değerlendirileceğine ve hangi tasarımın kullanılacağına karar vermesi gerekir.
- **Bilginin toplanması:** Değerlendirmeci bu aşamada gerekli bilgi kaynaklarını tanımlamalı ve buna göre bilgiyi toplamalıdır.
- **Bilginin organize edilmesi:** Bu adım, hedef kitlenin bilgiyi yorumlamasını ve kullanmasını olanaklı kılacaktır.
- **Bilginin analiz edilmesi:** Değerlendirmenin odağına uygun analiz tekniğini seçme ve uygulamayı içerir.
- **Bilginin raporlaştırılması:** Elde edilen sonuçların bilimsel ölçütlere uygun bir biçimde bir rapor hâline dönüştürülmesini içerir.
- **Bilginin sürekli olarak gözden geçirilmesi:** Bu aşama ise program değerlendirmenin sürekliliğini vurgulayan bir aşamadır.

PROGRAM DEğERLENDİRME YAKLAŞIMLARI

Fitzpatrick ve arkadaşları tarafından geliştirilen beş farklı bakış açısı ile beş farklı program değerlendirme yaklaşımları ele alınmıştır:

- A) Hedefe Dayalı Değerlendirme:** Bu yaklaşım, programın hedeflerinin belirlenmesi ve bu hedefler doğrultusunda gerçekleşen çıktıların değerlendirilmesini temel almaktadır.
- B) Yönetime Dayalı Değerlendirme:** Bu yaklaşım, yöneticilere ya da program liderlerine bilgi sunmaya odaklanan bir nitelik taşır.
- C) Uzman Odaklı Değerlendirme:** En eski ve en çok kullanılan yaklaşımlarından biridir. Programın niteliğine o program konusundaki uzman ya da uzmanların karar vermesine odaklıdır.
- D) Tüketici / Yararlanıcı Odaklı Değerlendirme:** eğitim programlarıyla ilgili (çalıştaylar, hizmet içi eğitimler, eğitim materyalleri) bilgi toplamakla yükümlü birey veya bağımsız kuruluşlar tarafından geliştirilen ve desteklenen bir yaklaşımdır.
- E) Katılımcı Odaklı Değerlendirme:** Bu değerlendirme yaklaşımında paydaşların, bir diğer deyişle programla ilgisi olanların değerlendirmeye yardım etmek üzere sürece katılması söz konusudur.

KAVRAMLAR VE KAVRAM ÖğRETİMİ

Kavramların beş özelliği

- 1. Öğrenilebilirlik:** Kavramlar deneyimler sonucu doğuştan değil sonradan öğrenilir.
- 2. Kullanılabilirlik:** İsteğe bağlı kullanılmak üzere kavramların farklı çeşitte kullanım alanları vardır.
- 3. Açıklık:** Kavramlar anlaşılabilir ve kavramların anlamları üzerinde ortak bir fikir birliği olmalıdır.
- 4. Genellik:** Kavramlar hiyerarşik olarak organize edilir ve genelden başlayarak daha özel hâle geçer.
- 5. Güçlülük:** Kavram diğer kavramların anlaşılmasına yardımcı oluyorsa güçlüdür.

Kavram geliştirme sürecindeki yaklaşımlar

- a. Genelleme:** Nesnelerin, olayların ya da olguların var olan özelliklerinden yola çıkarak bir genel ilkeye ulaşma sürecidir.
- b. Ayrım:** Benzemeyen özelliklerin vurgulanmasıdır.
- c. Tümevarım:** Genele ulaşma, çıkarım yapma sürecidir.
- d. Tanımlama:** Kavramların özelliklerini açıklamadır.
- e. Tümdengelim:** Örneklerden yola çıkarak genel hâlin açıklanma sürecidir.

Kavram yanlışlarının çok çeşitli nedenleri

- ✓ Sınıf ve laboratuvarlarda verilen eğitim sürecince yanlışların yeterince ele alınmaması,
- ✓ Genellemelerin yapılması,
- ✓ Öğretim materyali olarak ders kitaplarındaki eksik ifadeler,
- ✓ Yazılı ve görsel medya
- ✓ Günlük hayatta kullanılan dil.

Var olan yapıdaki kavramların değiştirilebilmesi için aşağıdaki dört koşulun sağlanması gerekir:

- ~ Mevcut kavramda hoşnutsuzluk olmalıdır.
- ~ Yeni kavramın anlaşılır olması gereklidir.
- ~ Yeni kavram mantıklı olmalıdır.
- ~ Yeni kavram işe yarar olmalıdır.

Kavram öğretiminde ve kavram yanlışları tespitinde kullanılacak araçlar

1. Kavram haritaları
2. Zihin haritaları
3. Kavram karikatürleri
4. Metaforlar ve analogiler
5. İki / üç aşamalı testler
6. V-Diyagramları

1. Kavram haritaları: Joseph D. Novak tarafından Ausubel'in anlamlı öğrenme kuramına dayalı olarak 70'li yılların başında Cornell Üniversitesinde geliştirilmiştir. kavramlar ve kavramlar arası ilişkileri gösteren grafiksel bir görsel araçtır.

Kavram haritaları hazırlanırken dikkat edilecek bazı hususlar:

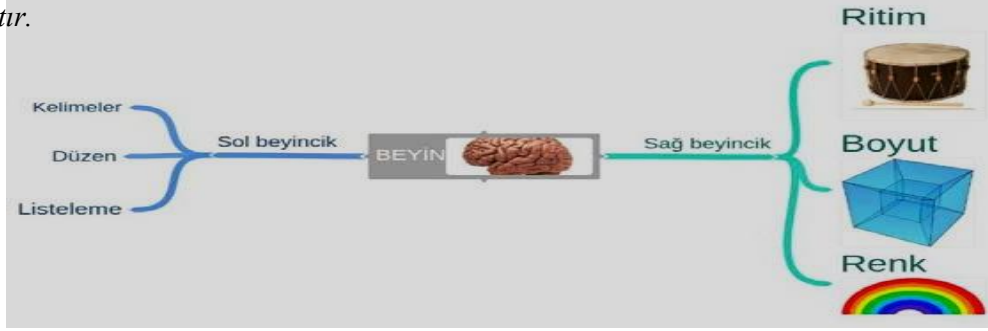
- ❖ Tek bir akış diyagramı şeklinde **hazırlanmamalıdır.**
- ❖ Özel isimler kavram değildir, **yazılmaz.**
- ❖ Her kavram bir defa kullanılmalıdır.
- ❖ Belli bir grup kavramlar renklendirilebilir. Ayırt edilebilirlik sağlar.

NOT: Kavram haritaları öğrenme/öğretmen aracı olarak kullanılabilmesi gibi ölçme aracı olarak da kullanılabilir.

- **Dersin giriş aşamasında;** konuyu bütün hâlinde görme imkânı sağlar.
- **Dersin gelişme aşamasında;** maskeleye yöntemiyle kavramların birbiriyle ilişkileri aşama aşama açıklanabilir. Öğretmen ve öğrencilerle birlikte dersin işleniş sürecinde birlikte hazırlanabilir.

- **Dersin sonuç aşamasında;** öğrenilen konuyu özetleyerek bütün hâlinde görme imkânı sağlar. Ev ödevi olarak da verilebilir.

2. Zihin haritaları: Tony Buzan tarafından geliştirilmiştir. İlk olarak not alma tekniği olarak ortaya çıkmıştır.

3. Kavram karikatürleri:

Bir kavram karikatürü hazırlarken aşağıdaki noktalara dikkat edilmelidir

- ✓ Günlük hayattan bilimsel bir olayı konu almalı
- ✓ İnsan ya da hayvan karikatürü şeklinde karakterler gösterilir ve bu karakterler isimlendirilmelidir.
- ✓ Karakterler olayı tartışır veya diyalog hâlinde olur.
- ✓ Karakterlerin fikirleri konuşma baloncuklarında ayrı ayrı ve sırasıyla verilmelidir.
- ✓ Karakterlerin görüşleri kısa, öz ve anlaşılır ifade edilmelidir.
- ✓ Öğretim kademesi ile ilgili yaygın kavram yanlışlarını içeren konuşma diyaloglarından birisi bilimsel olarak doğru, diğerleri ise geçmiş deneyim ve sezgilerden ortaya çıkan kavram yanlışlığı düşüncelerini özellikle temsil eder.
- ✓ Karikatürler dikkat çekici tasarlanmalıdır.
- ✓ Tüm alternatif fikirler akla uygun ve eşit statüde olmalıdır.
- ✓ Poster formatında kullanılacaksa öğrencilerin görebileceği şekilde ve okunaklı olmalıdır.
- ✓ Öneri: Konuşma balonlarına bir tane boş konuşma balonu ilave edilebilir.

4. V-Diyagramları: 1980'li yıllarda D. Bob Gowin ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir. öğrencilerin teorik bilgiler ile uygulamalar arasında bağlantı kurmalarını yardımcı olmaktadır.

5. Metaforlar ve analogiler

6. İki / üç aşamalı testler

AKRAN ÖĞRETİMİ

Akran Öğretimi: Öğrenciyi merkeze alan, öğrencileri aktif olarak öğrenme sürecine katılımını sağlayan akran öğretimi, her branşta uygulanabilir bir yöntemdir.

Eric Mazur'un Harvard Üniversitesindeki uygulamalarının ürünlerindedir.

Akran öğretimi yönteminin uygulanmasındaki en önemli aşamalardan birisi kavram sorusudur. Kavram sorusunun bazı özellikleri (Eric Mazur...)

- Sadece sayıların kullanılıp çözüme ulaşıldığı bir soru olmamalıdır.
- Soru çoktan seçmeli ve yeterli sayıda seçenek içermelidir.
- Soru öğrencinin anlayacağı dilde açık ve net olmalıdır.
- Soru ne çok zor ne de çok kolay olmalıdır.
- Soru tek bir kavram üzerinde olmalıdır.

NOT: Akran öğretiminde en fazla dikkat çeken durum, öğrencilerden gelen yanıtların alınması olayıdır.

Akran Öğretiminde En Fazla Kullanılan Yöntemler

1. **El kaldırma:** En kolay ve kısa sürede bir şekilde öğrenci yanıtlarını alıp değerlendirme yapılabilecek yöntemdir. İşaret dili alfabesi unsurları kullanılabilir.
2. **Flaş kartlar:** Öğrencilere farklı renk ve formlarda A, B, C gibi kartlar önceden dağıtılarak yapılabilir.
3. **Tarama formları:** Büyük gruplarda tercih edilebilir.
4. **Clickers:** Teknolojik bir uygulamadır. Bunun için ayrıca bir uygulama aparatı gerekir. Derste tahta veya herhangi bir perdeye doğrudan cevap oranları yansıtılabilir.
5. **Çevrim içi yanıt sistemleri:** Günümüz web 2.0 araçları yardımıyla rahat bir şekilde kullanılabilir.

OKUL DIŞI ÖĞRENME

Okul dışı öğrenme etkinlikleri hazırlanırken içerik-yöntem-ortam ilişkisine dikkat etmek gerekir.

Okuldışı öğrenme faaliyetleri sonrasında kullanılabilen bazı ölçme-değerlendirme araçları sunulmuştur:

1. Kavram haritaları
2. Zihin haritaları
3. Etkinlik sonrası değerlendirme
3. Metin çözümlemesi
4. Bulmacalar
5. Gazete/poster/broşür hazırlama
6. Fotoğraf sergisi
7. Kompozisyon/mektup yazma

EĞİTİMDE ETKİLİ GERİ BİLDİRİM

Öğrenmenin Doğası

Öğrenme sürecinin belirleyici unsurları

- ✓ Hiçbir şey istek olmadan gerçekleşmez:
- ✓ Çocuklar korku ve baskıyla değil kendi çabalarıyla öğrenirler:
- ✓ Öğrenmenin en önemli itici gücü meraktır. Merakın azalması ile birlikte öğrenme çabası da azalır:
- ✓ Öğretim, öğrencilerin bireysel öğrenme özelliklerine göre farklılaştırılmalı ve zenginleştirilmelidir:
- ✓ Öğretmenlerinin en önemli görevi, çocuklara öğrenmeyi sevdirmek ve rehberlik etmek.
- ✓ En geniş tabanlı öğrenmeler, yaparak ve yaşayarak ulaşılan öğrenmelerdir:

- ✓ Öğretmenler, öğrencileri pasif alıcı olmaktan kurtaran yöntemlere öncelik vermelidirler:
- ✓ Çocukların öz güveni desteklenmelidir.
- ✓ Öğrenme bireylerin dış uyarıcılardan gelen bilgiyi anlamlandırması ile gerçekleşir:
- ✓ Hatalar öğrenme sürecinin önemli deneyimleridir:
- ✓ Geri bildirimlerin öğrenme sürecinde bireyini üzerindeolumlu etkileri vardır

Etkili geri bildirimde olması gereken özellikler:

- Ayrıntılı olarak sunulmalıdır.
- Kişiyeye değil, ürüne yönelik olmalıdır.
- Açık ve anlaşılır olmalıdır.
- Süreç odaklı ve biçimlendirici olmalıdır.
- Bilişsel, üstbilişsel ve duyuşsal özellikleri içermelidir.
- İlerlemeyi ve farkı göstermelidir.
- Sözlü ve yazılı olmalıdır.
- Pozitif unsurları içermelidir.
- Pozitif jest ve mimikler geri bildirimde eşlik etmelidir.
- Doğrudan yanıtı değil, düşündürmeye yönelmelidir.
- Sadece eksikliklere ve yanlışlara yönelmemelidir, aynı zamanda düzeltme de içermelidir.

ETKİLİ GERİ BİLDİRİM SÜRECİNDE WEB 2.0 ARAÇLARI

Kahoot, Formative, Socrative, Edmodo, Google drive, Actively, , Edpuzzle, Playposite, Plicker

Kahoot: Kahoot ile öğrencilere anlık geri bildirim verilebilmektedir. (doğru, yanlış vb.)

Formative: Formative ile öğrencilerle etkileşime girilerek anlık geri bildirim verilebilir.

Socrative: öğrencilere yönelik çoktan seçmeli, doğru-yanlış ve kısa cevaplı sorular hazırlanabilir.

Edmodo: Sanal sınıf uygulaması var. Öğretmen ve akran geri bildirimine imkân sağlar. video linkleri paylaşılabilir, tartışma forumları açılabilir, öğrencilere ödevler verilebilir,

Google drive: Google drive üzerinde ortak dokümanlar oluşturulabilir. Her bir öğrenci dokümanlar üzerinde değişiklikler yapabilir.

ÖĞRENME, ÖĞRETİM VE EĞİTİMDE GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

Öğrenme: Bireyin davranışında ya da bireyin bir davranışı gösterme yeterliliğinde yaşadığı süreçle meydana gelen kalıcı izli değişimdir.

Öğrenme Kavramının Temel Özellikleri

1. Öğrenme ile bireyin davranışlarında bir değişme meydana gelir.
2. Öğrenme ile bireyin davranışında meydana gelen değişme kalıcı ve uzun sürelidir.
3. Öğrenme, bireyin öğrenme sürecine aktif katılımı ile gerçekleşir. Öğrenme, bireyin öğrenme sürecinde yaşantı, deneyim kazanması sonucunda oluşur.
4. Bireyde öğrenme gerçekleştiğinde öğrenilen bilgilerin başka durumlara aktarılmasına da başka durumlarda transfer edilerek kullanılması mümkündür.
5. Bireyin öğrenme ile ortaya koyduğu davranış değişikliklerinin geçici olarak meydana gelmiş yorgunluk, hastalık, ilaç kullanma gibi etkenlere bağlı olmaması gerekir.
6. Öğrenme ile ortaya konan davranışın sadece büyüme sonucunda oluşmaması gerekir.

Refleks

Refleks, bireyin doğuştan getirmiş olduğu bir uyarıcıya karşı belli ve basit bir davranış gösterme eğilimi olarak tanımlanır.

Refleksin özellikleri

- Doğuştan getirilmiştir.
- Belli bir uyarıcısı vardır.
- Belli bir davranıştır.
- Basit bir davranıştır.
- Bilinçli tepkiler değildir
- Organizmanın biyolojik donanımında yer alır
- Hızlı ve tutarlı tepkilerdir.
- Ertelenebilir ancak engellenemezler.

İçgüdü

İçgüdü; doğuştan getirilen, türe özgü karmaşık ve öğrenilmemiş olan, kişiliğin gelişiminde rol oynayan temel psikolojik bir güçtür.

Bir davranışın içgüdü sayılabilmesi için;

- ✓ Doğuştan gelmesi,
- ✓ Bir türün tüm üyelerinde bulunması,
- ✓ Başka türlerde aynı biçimde bulunmaması,
- ✓ Karmaşık bir davranış örüntüsü olması,
- ✓ Belli bir biyolojik gereksinim ile ortaya çıkmamış olması gerekmektedir.

Davranış

Davranış ifadesi davranışçı kuramlar temelinde organizmanın gözlenebilen her türlü etkinliğidir.

A) Doğuştan Gelen Davranışlar: İçgüdüsel ve refleksif davranışlardan oluşur. Bu davranışlarımızı öğrenme yoluyla değiştiremeyiz. Örneğin kalp kasımızın çalışması, göz bebeğinin fazla ışıktan küçülmesi

B) Geçici Davranışlar: Alkol, ilaç yorgunluk, hastalık gibi etkenlerle ortaya çıkan davranışlardır. alkollü bireyin alkolün etkisiyle yaptığı konuşmalar gibi.

C) Sonradan Kazanılan Davranışlar ya da Öğrenme Ürünü Olan Davranışlar: parmak kaldırdığında öğretmenin kendisine söz verdiğini gören öğrenci, başka bir zaman da söz almak

istediğinde parmak kaldıracaktır.

Öğrenme İçin Temel İlkeler

- Öğrenme hedefe yöneliktir.
- Öğrenme ön bilgi ile yeni bilgi arasında bağ kurmaktır.
- Öğrenme bilginin örgütlenmesidir.
- Öğrenme doğrusal olmayan fazlar hâlinde gerçekleşir.
- Öğrenme gelişimden etkilenir.
- Öğrenme stratejiktir

ÖĞRENMEYİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Öğrenmeyi Dolaylı Etkileyen Faktörler öğreten (öğretmen) ve öğrenme ortamıdır.

Öğrenmeyi Doğrudan Etkileyen Faktörler

1. Öğrenmeyi etkileyen öğrenenden kaynaklı faktörler
2. Öğrenmeyi etkileyen öğrenme malzemesinden kaynaklı faktörler
3. Öğrenmeyi etkileyen öğrenme yönteminden kaynaklı faktörler

1.Öğrenmeyi Etkileyen Öğrenenden Kaynaklı Faktörler:

- Türe Özgü Hazır Oluş:
- Olgunlaşma: (yaş ve zeka)
- Genel Uyarılmışlık Hâli ve Kaygı:
- Eski Yaşantıların Aktarılması:
- Güdü (Motivasyon):
- Dikkat:

2.Öğrenmeyi Etkileyen Öğrenme Yöntemleriyle İlgili Faktörler

- ∠ Öğrenmeye Ayrılan Zaman:
- ∠ Öğrenilen Konunun Yapısı:
- ∠ Öğrencinin Aktif Katılımı:

- Not tutma,
- Önemli yerlerin altını çizme,
- Gözden geçirme,
- Ana hatları çıkarma,
- Ana fikri çıkarma,
- Grafik veya şema çizme,
- Örnekleri yazma,
- Yüksek sesle tekrar yapma,
- Başkasına anlatma şeklinde ifade edilebilir.

3. Öğrenmeyi Etkileyen Öğrenilecek Malzeme ile İlgili Faktörler

- Algısal Ayırt Edilebilirlik:
- Anlamsal Çağrışım:
- Kavramsal Gruplandırma